

EDITORIAL

L'IDIOMA DE LES DIAPOSITIVES

La Reial Acadèmia de Medicina té com a idioma propi el català. No sempre ha estat així, perquè durant períodes molt llargs de temps el català no ha tingut cap reconeixement, i a més sovint el seu ús ha estat dificultat, quan no durament perseguit. Quan es creà l'Acadèmia, a la segona meitat del segle XVIII, la llengua catalana tenia una gran vitalitat social, la immensa majoria de la població ni tan sols sabia el castellà i molts ni l'havien sentit mai. Ara bé en el llenguatge oficial, escrit, el que després queda en els documents, el català estava gairebé sempre absent. Els pocs literats catalans tampoc empraven la seva llengua. Àdhuc en els registres parroquials, en les inscripcions de baptismes, òbits i matrimonis, que van ser una font de pervivència del català escrit durant segles, fou bandejat. Quan la Renaixença, a la segona meitat del XIX, aquesta no arribà al llenguatge científic. Pràcticament tot es feia en castellà. La primera revista mèdica catalana fou impulsada per Jaume Queraltó, i data de l'entresegle.

Aviat les coses van canviar, el 1906 hi ha el Congrés de la Llengua Catalana, el mateix 1906, el Primer Congrés d'Higiene de Catalunya i el 1907 es crea l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) per l'impuls d'Enric Prat de la Riba, des de la Diputació de Barcelona, de la que era president. Dins de la secció de Ciències de l'IEC, de la que formen part Ramon Turró, Miquel Fargas i August Pi Sunyer, tots tres acadèmics, es crea la Societat de Biologia, que comença la seva activitat el 1912, ja tot en català i publica cada any un volum ben gruixut de Treballs de la Societat de Biologia. A partir d'aquí el català té una progressió notable en el camp científic.

L'any 1915, per l'empenta del doctor Valentí Carulla, president, l'Acadèmia comença la publicació dels Annals que són en castellà. No es catalanitzarà el títol, i en part el contingut fins el volum de l'any 1932, quan és president August Pi-Sunyer. Sortiran només uns pocs volums en català. El títol és *"Annals de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona"*. Amb el govern de la Generalitat republicana l'Acadèmia havia recuperat la llengua i havia deixat el títol de Reial. Quan la guerra el Annals no es publiquen i quan es reprenen el 1945 és forçosament en castellà.

Els discursos d'ingrés, que són una de les mostres més representatives de la vida de l'Acadèmia eren sempre en castellà, fins que l'any 1932 Joan Freixas i Freixas (acadèmic número 233 en l'ordre cronològic d'ingrés), va fer en català el seu discurs: *"Èxit perennal"*, que fou contestat pel president Pi-Sunyer. En temps

republicà, de 1932 a 1936 van ingressar set acadèmics numeraris, i tots van fer el discurs en català. De tots ells només un, el doctor Per Domingo, ingressat també el 1932, va arribar a llegir, per ordre d'antiguitat la lliçó inaugural de curs, l'any 1958, i no ho va poder fer en català.

Després això es va acabar, i no es reprèn la utilització del català fins el novembre de 1970 amb l'ingrés del doctor Josep Alsina i Bofill, amb el tema *"El procés d'envelliment"*.

Cal dir que aquell mateix any, alguns mesos abans, la primera setmana de juny, de l'1 al 7 de juny, es va fer a l'Acadèmia el primer Congrés d'Història de la Medicina Catalana, presidit pel doctor Ramon Sarró, acadèmic numerari. La clausura va ser a Montpeller. És la primera gran retrobada, en actes oficials de l'Acadèmia, amb el català. La majoria absoluta dels treballs del congrés es van fer en català. Es van emprar també altres llengües, segons la procedència dels ponents, castellà, francès, italià, i encara de manera més simbòlica una breu referència en occità. Aquesta va ser la primera activitat científica *"lliure"* és a dir no normativa de l'Acadèmia, en que es va emprar tan extensament la llengua catalana. Aquesta tendència ha seguit en tots els congressos d'Història de la Medicina Catalana, la seu dels quals és l'Acadèmia de Medicina, i recordem que l'any 2008 està previst el XV a la ciutat de Berga.

Després de Josep Alsina i Bofill hi hagué noves dissertacions d'ingrés en català, però no de manera continuada com fou el cas del període 1932-36. Fins i tot bastants acadèmics d'origen i parla habitual catalana van seguir fent el seu discurs en castellà. Alsina era l'acadèmic número 287, i en els disset discursos següents, fins a finals de 1977 en que es va restablir la Generalitat, només quatre van ser en català. Després la situació ha canviat. Ara la llengua de l'Acadèmia és el català, sempre deixant que cadascú s'expressi com prefereixi i no s'ha plantejat mai cap conflicte en el tema de la llengua. Tanmateix els papers escrits i la revista, també la pàgina web, són en català. La normalització va ser doncs molt lenta.

En les lliçons inaugurals de curs no es va tornar a utilitzar el català fins a l'any 1980, en que el doctor Jordi Gras va fer llegir el treball *"El desenvolupament del pensament abstracte i el seu valor en ciència"*. Dels deu acadèmics següents en llegir la lliçó inaugural set ja ho van fer en català.

Així pot semblar que tenim una situació normalitzada, però no és pas veritat, si analitzem els diferents nivells d'ús de la llengua en les activitats habituals. En una sessió científica, en un col·loqui per exemple, els autors utilitzen el català o el castellà segons la seva

preferència, o quina sigui la seva llengua materna. Tothom els entén i no hi ha cap dificultat. Però sovint en les comunicacions en català, i d'autor català, quan s'utilitzen medis audiovisuals, aquests són en castellà, o bé en anglès, o sigui hi ha una discordança entre l'idioma parlat i escrit. Encara més, autors que són catalans de llengua materna, i que fan la seva intervenció en català, donen el text per a publicar a la revista de l'Acadèmia, en castellà, com si no haguessin passat ja trenta anys des del restabliment del govern autònom. I hem de considerar que es demana el text en català, i no cal que sigui un català perfecte, perquè ja hi haurà correcció. Una excusa, que durant molt temps ha estat considerada com a vàlida, és que els autors, per raons de d'edat i de dictadura, no van poder aprendre el català de petits. Però trenta anys ja són suficients per aprendre a escriure mínimament bé la llengua que parlem cada dia.

Tot això ha sortit pel tema de la revista, una de les poques revistes científiques que es publiquen en català, com ho és la de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, germana en aquesta tasca de conservar el català científic escrit. S'entén perfectament que els treballs de nivell científic alt s'enviïn a revistes en llengua anglesa, amb una bona difusió internacional, on la revisió per "referees" i acceptació prèvia són un valor afegit que es tradueix per un índex d'impacte (IF) que cada cop és més valorat. Amb aquestes revistes les nostres en català no hi fan cap competència. Es més, creiem que és molt útil per a la nostra medicina, publicar treballs d'alt nivell i fer-los conèixer arreu en les revistes que tinguin més prestigi i difusió. Així es valora més la qualitat de la mostra medicina.

El que demanem és que no hi hagi aquest "gap" entre el català parlat de l'orador que fa una comunicació, i els medis audiovisuals (diapositives, transparències, vídeos, power-point,...) que són en castellà, aprofitats potser d'una altra comunicació. Més clar: si fan un

treball per presentar a l'Acadèmia haurien de preparar per a l'Acadèmia tant la part oral com la part audiovisual. Això és important sobretot quan hi ha problemes per la persistència de la llengua. Creiem que s'hauria de tenir clara la consciència que un treball en català no es limita només a l'exposició oral en català, deixant els medis audiovisuals en castellà, i el text escrit posterior també.

A propòsit de la menció a la cita occitana del Congrés d'Història de la Medicina Catalana de 1970, va ser el propi president del Congrés doctor Ramon Sarró, qui va escollir dos petits fragments en vers per a l'inici del primer volum d'actes, un del "*Libre d'Amic e Amat*" de Ramon Llull, i un altre de "*A la raço latino*" de Frederic Mistral, el poeta occità guanyador del premi Nobel de Literatura de l'any 1904. I en l'últim punt del escrit de presentació del Congrés, que titula "*L'àrea mediterrània com a 'Intelligible Field of Historical Study'*", apareixen junt al text català, els versos de Mistral i encara alguns de Rubén Darío i el record de Descartes, en un exercici de convivència multilingüe. Finalment recordem que la revista "*La Medicina Catalana*", publicada entre 1933 i 1938, portada per Leandre Cervera, juntament amb el subtítol "*Portantveu d'Occitània Mèdica*", els treballs portaven un resum curt, un sumari, en diverses llengües, entre elles en molts casos l'esperanto, un intent de llengua internacional, creada el 1887 per un metge oftalmòleg d'origen polonès, Lazar Zamenhof, nascut l'any 1859 i del qual el proper 2009 es farà el 150 aniversari del naixement. Tot això vol dir que importa el plurilingüisme, que cal conèixer molt bé l'anglès, i tenir una bona expressivitat en aquesta llengua, que serà previsiblement la que domini el panorama de la ciència mèdica en les properes generacions; cal mantenir el castellà, gran llengua de cultura; però cal també defensar el català, si més no des de les nostres institucions, perquè encara està en una situació molt deficitària.